

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Gradišče št. 2

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za članstvo izvod po 1.— Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampilsko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštnine proste.

Govor s. Petejana ob priliki debate o budžetu ministra za socialno politiko v Narodni skupščini dne 12. februarja 1928.

(Konec.)

Isto je tudi z vprašanjem brezposelnosti. Pri današnjih sredstvih, ki jih imajo Borze dela na razpolago, te ne morejo dati večjih podpor, kakor eden do deset dinarjev dnevno, mnogokrat pa niti teh ne, in radi tega imate danes vse polno ljudi, ki si ne morejo kupiti niti koščka kruha. Radi tega tudi vlada danes tako veliko nezadovoljstvo.

Borze dela gredo po zakonu o zaščiti delavcev in sicer po § 84. izključno na račun države in so se tudi ustanovile kot državne borze. Toda ukinitve so se te državne Borze dela, ne da bi se bil dotični zakon razveljavil in ustanovile so se javne Borze dela, ki jih zakon o zaščiti delavcev niti ne predvideva.

O socialnem zavarovanju ne bom govoril, ker sem imel o tem že prejšnji teden priložnost povedati svoje misli. Hočem samo apelirati na gospoda ministra za socialno politiko, naj že vendar enkrat uredi to zavarovanje, naj se na podlagi dosedanjih izkušenj spremeni zakon in statut, da pridemo enkrat do reda, ker je večno spreminjanje pravilnika gotovo škodljivo za stvar samo. Apeliram na gospoda ministra za socialno politiko, da se čimprej spremini statut in da izvrši volitve, da pride ta institucija v roke onih, za katere je ustanovljena.

Istotako apeliram na g. ministra za socialno politiko, naj na podlagi § 1. zakona o zavarovanju delavcev izda pravilnik za zavarovanje za starost in onemoglost. Istotako naj na podlagi § 6. izda pravilnik za zavarovanje poljedelskih delavcev, kar bi se bilo moralo zgoditi že eno leto po uveljavitvi tega zakona. Poljedelski delavci bi bili morali biti že takrat zavarovani, niso pa še danes, in tako imamo še vedno na tisoče in tisoče delavcev, ki nimajo v slučaju bolezni in nesreče nobene zdravstvene pomoči in podpore.

Gospod minister za socialno politiko je omenil tudi izseljeniško vprašanje. To je važno vprašanje, za katero se v naši državi malo in premalo dela. V vseh drugih modernih državah je izseljeniško vprašanje glavno vprašanje in to iz socialnih kakor tudi ekonomskih razlogov. Ako vzamemo samo Italijo, vidimo, da Italija tretira to vprašanje s socialnega in ekonomskega stališča, ker ima od tega velike dohodke, ker njeni izseljenci pošiljajo iz inozemstva denar domov. Pri nas pa imamo to anomalijo, da izseljeniško vprašanje ni urejeno po sistemu drugih modernih držav, ampak da se v zadnjih letih naši delavci celo ovirajo in se jim delajo vse mogoče neprilike, če se hočejo izseliti v inozemstvo. Gospodje, to ni zdravo, to je škodljivo i za delavce i za državo samo.

Ako se pri nas pritožujemo, da imamo preveč tujcev zaposlenih v naših podjetjih, češ, da nimamo dovolj sposobnih in izvežbanih domačih delavcev, je temu krivo največ to, da nismo takoj po končani svetovni vojni pošiljali naših ljudi izven države, da bi se bili v tujini bolj izučili in si pridobili strokovna izkustva, da bi mogli potem doma zavzeti vodilna mesta. Znano je, da je v Srbiji pred vojno vsak pomočnik, ki se je izučil svojega obrta, bodisi to brivec, krojač, čevljar itd., šel v tujino, v Avstrijo, Nemčijo itd., ter je tam izpopolnil svoje znanje, ter si nabral zadostno izkustvo. Ko je prišel domov, je postal dober in sposoben mojster. Toda po vojni se je vse to izpremeni-

lo. Delavce se ovira in se jim preperečuje potovanje v inozemstvo. Meročajni gospodje imajo rajše, da delavci doma stradajo, nego pa da bi jih pustili iti po zaslužku v inozemstvo, kjer bi si lahko marsikaj prislužili in bi pošiljali prihranjeni denar domov, od česar bi imelo tudi naše narodno gospodarstvo največjo korist.

Apeliram na g. ministra za socialno politiko, da tudi v tem oziru vodi drugo politiko in da omogoči našim delavcem izseljevanje v tujino, če se jim tam nudi boljši zaslužek. Dogovorno z g. ministrom zunanjih zadev naj tudi naroči našim konzulatom, da posvečajo našim delavcem nekoliko več pažnje kakor doslej. Gospodje, žalostno dejstvo je, da se naši konzulati do sedaj niso niti najmanj brigali za naše delavce, da jim niso nudili nikake zaščite in pomoči ter so prepuščali, da jih je inozemski kapital zlorabljal in izkoriščal, kakor se mu je zljubilo. Radi tega bi bilo potrebno, da se tudi v tem oziru nekaj stori in da naši konzulati tudi v tem oziru vršijo svoje dolžnosti. Pri vsakem konzulatu naj bi se določil gotov uradnik ali po potrebi tudi več, ki naj bi bil izključno na razpolago delavcem, ki iščejo pomoči.

Prav tako je drugo vprašanje, ki bi ga moralo ministrstvo za socialno politiko dogovorno z ministrstvom zunanjih zadev že vendar enkrat končno rešiti, to je vprašanje glede raznih konvencij z drugimi državami, ker so baš pri teh konvencijah občutno prizadete tudi delavske pravice. Mi smo o tem čitali v novinah, in g. dr. Gosar kot takratni minister za socialno politiko mi je na moje tozadevno vprašanje, mislim, da meseca novembra lanskega leta, odgovoril, da se že dela na tem, da bomo imeli v kratkem konvencijo z Nemčijo in Francijo, po kateri bodo naši delavci na Nemškem in na Francoskem imeli iste pravice kakor domači, nasprotno pa nemški in francoski delavci pri nas zopet iste pravice, kakor naši. Toda do danes nismo še zvedeli nič konkretnega, kaj se je storilo v zaščito naših delavcev v inozemstvu.

Istotako bi vprašal g. ministra za socialno politiko, kaj je s konvencijami mednarodnega urada dela. G. minister ni o tem omenil niti besedice, dasi imamo 25 takih mednarodnih konvencij. Od teh jih je bilo lansko leto sprejetih v našem parlamentu 12 in sicer ena za drugo, vse druge pa še vedno leže v miznici g. ministra, kjer čakajo rešitve. G. minister, mislim, da je v interesu naše države, da se drže mednarodni ugovori. Oni, ki nasprotujejo, da se te konvencije ratificirajo, dokazujejo, da nimajo smisla za delovanje v duhu modernih dogovorov.

Prav tako bi moral gospod minister za socialno politiko spregovoriti par besed o tem, kaj je z netunskimi konvencijami. Nočem se spuščati v politični del, toda v teh konvencijah je vse polno stvari in določb, ki se tičejo naših delavcev in njihovih pravic, ki so si jih pridobili svojčas, ko so delali v krajih, ki spadajo danes pod Italijo. Ti delavci danes ne morejo priti do svojih pravic, ker te konvencije še niso ratificirane in tako imamo na stotine in stotine delavcev, ki so delali svojčas na Reki, v Trstu, Idriji in po drugih revirjih, plačevali svoje prispevke v bratovske skladišče in drugod, a danes ne morejo priti

do svojih pokojnin, ki so jim bile svoječasno dovoljene.

Drugo vprašanje, ki bi ga moral g. minister za socialno politiko absolutno vzeti v pretres, je stanovanjsko vprašanje. O tem sem govoril že oktobra meseca lanskega leta, ko smo razpravljali o podaljšanju stanovanjskega zakona in sem že takrat rekel da se bomo nahajali meseca aprila prihodnjega leta v istem stanju, kakor pa meseca novembra in da bomo celo zadevo zavlekli preko zime in da bomo meseca maja doživeli katastrofo z deložacijami. Danes, gospodje, smo samo še malo pred ukinitvijo stanovanjskega zakona, toda stanovanjsko vprašanje kljub temu ni rešeno. Tekom zime se ni zgradilo niti enega stanovanja. V Zagrebu, Mariboru, Ljubljani in v Splitu imate nebroj sodnih odpovedi stanovanj in na tisoče in tisoče najemnikov je, ki danes ne vedo, kaj bo 1. maja. Mislim, da je treba takoj vzeti v pretres vprašanje, kaj bo s temi najemniki 1. maja. Ali bodo na ulici, ali pa bodo zaščiteni. Dolžnost ministrstva za socialno politiko je, da štiti one zaščite potrebne in socialno slabe sloje, ki ne dobe milosti pri hišnih lastnikih, ki gledajo samo na svojo lastno korist in na svoje lastne interese.

Istotako imamo še vse polno drugih nerešenih stvari, radi katerih je toliko hrupa in razburjenja. Tu imamo predvsem vprašanje trgovskih pomočnikov. Imeli smo tozadevno anketo in g. minister dr. Gosar je izdal nalog velikim županom in upravi mesta Beograd, da sami v svojem področju začasno izdajo pravilnike o odpiranju in zapiranju trgovin ter delavnic. Toda uprava Beograda še ni dobro izvršila tega naloga, že se je našla priložnost, da se je ta nalog ukinil in da je vse ostalo pri starem. Uredba, ki je bila že izgotovljena, se ni še uveljavila. In tudi danes se ne ve, kaj bo z njo, ali jo hoče minister izdati, ali jo pa zapreti v svojo miznico, kjer bo morala dolgo, dolgo čakati na rešitev. Zato bi urgiral g. minister, da vprašanje odpiranja in zapiranja trgovin reši takoj in v smislu zakona, ker je to vitalna potreba za trgovske pomočnike.

Istotako prav nič ne vemo, kaj je z enotnim zakonom za trgovske in privatne nameščence. V vsaki provinci imamo druge odnose in nihče ne ve, kaj je pravzaprav njegova pravica. Zahtevam od gospoda ministra, da vzame tozadevni zakon za Slovenijo in Dalmacijo, ki je modern, in ga razširi na Srbijo, Hrvaško in Vojvodino.

Istotako je vprašanje penzijskega zavarovanja za privatne in trgovske nameščence. V Sloveniji in Dalmaciji je to vprašanje rešeno že leta; nimate pa tega v Srbiji, na Hrvaškem in v Vojvodini. Gotovo je v interesu privatnih nameščencev, da se tudi to vprašanje že enkrat definitivno reši. Vzemite zakon, ki obstoja za Slovenijo in Dalmacijo in ga proširite na ostale kraje naše države.

Glede vprašanja, ki ga je g. minister sprožil radi tujih delavskih moči, si dovolim tudi jaz nekoliko besed. V principu absolutno nisem proti temu, da ne bi smeli dohajati v našo državo tuji delavci, ker sem, kakor za svobodno izseljevanje, tako za svobodno useljevanje. Toda to, kar se danes dela pri nas s tujimi delavskimi močmi, ni niti socialno, niti potrebno. To je postalo brezvestna špekulacija od strani onih, ki zahtevajo tuje delavske moči in jih kličejo iz tujine v času, ko je naš delavski trg natrpan z domačimi ljudmi, ki nimajo posla. Prišli smo tako daleč, da morajo naši domači trgovski nameščenci opravljati posle navadnih kontoristov, da-

si bi bili po svoji izobrazbi lahko voditelji podjetij in to samo radi tega, ker jih naši podjetniki nočejo sprejemati, ampak zaposlujejo na vseh boljših mestih raje tužce. Našim domačim ljudem ne zaupajo ter raje kličejo tužce z Dunaja, iz Pešte in nevem še odkod in to vse samo zato, da so naši ljudje na cesti. Treba je, da se napravi pravilnik, da se take stvari onemogoči, osobito onim, ki špekulirajo s tem, da v naših domačih podjetjih nameščajo tužce, dasi so domači na razpolago.

Istotako je veliko zlo, ki ga imamo pri nas, osobito v Zagrebu in v Sloveniji, da imamo preveč privatnih šol za trgovske uradnike itd. Te šole so danes v takem štadiju, da pomenijo fabrikacijo brezposelnega intelektualnega proletarijata, fabrikacijo ljudi, ki bodo jutri brez posla in kruha. Mislim, da je v interesu našega socialnega razvoja in napredka, da omejite te privatne trgovske šole, ker imamo dovolj državnih trgovskih šol, ki so boljše in ki donajajo večje koristi kakor privatne.

K zaključku svojih izvajanj bi omenil še par stvari, ki se tičejo naročito naše Slovenije. Pri nas imamo obrtna sodišča, enako kakor vi v Srbiji, ki jih imenujete »sud dobrih ljudi«. To je stara institucija, ustanovljena po zakonu, ki je še danes v veljavi. Toda danes ta sodišča ne funkcionirajo, ker niti v budgetu ministrstva pravde niti v budgetu ministrstva za socialno politiko ni sredstev za to, da bi ta sodišča mogla delati in vršiti svoje dolžnosti. V tem oziru opozarjam g. ministra za socialno politiko, da v dogovoru z g. ministrom pravde določi nekaj tisoč dinarjev, da bodo ta sodišča mogla vršiti svoje dolžnosti.

Istotako apeliram na g. ministra za socialno politiko, da skuša potom amandmanov dobiti kake vsote za podpiranje brezposelnih delavcev, ker po informacijah, ki jih imam, vem, v kako težkem položaju se nahajajo danes borze dela, ki nimajo na razpolago niti najmanjših sredstev za podpiranje brezposelnih. Ako bi pa to nikakor ne bilo mogoče, naj se borzam dela izposlujejo vsaj brezplačne karte za potujoče delavce, ker morajo danes borze dela za te delavce same plačevati pol cene, kar zahtevajo železnice. Na ta način bi se borzam dela prihranili tisoči in tisoči dinarjev, ki gredo danes za potne stroške delavcev in ki bi jih mogle borze dela drugače uporabiti.

To, gospodje, sem hotel v kratkem reasumirati pri razpravi budgeta ministrstva za socialno politiko. Obzlatovati moram samo to, da je že tako pozno v noči in da ne morem globlje poseči v stvar, da bi pokazal vsaj neko sliko našega kritičnega socialnega stanja v državi. Bilo bi nujno potrebno to storiti, ker to ni samo v interesu delavcev, ampak je tudi v interesu države.

Ako hoče g. minister za socialno politiko, da ne bodo prenehale samo razne pritožbe, ampak da se bo tudi ministrstvo za socialno politiko razvijalo in da bo moglo res vršiti svoje naloge, za katere je bilo ustanovljeno in da bo sposobno za življenje in za razvoj našega pokreta, bo moral pač voditi drugo politiko in usmeriti svoje delovanje v drugem pravcu. Gledati bo pa moral na to, da bo budget tega ministrstva dovoljno dotiran.

Ker je pa predloženi budget nezadosten, tako da se že predvideva celo ukinitje ministrstva za socialno politiko, kar bi bilo seveda zločin nad celokupnim delavskim razredom, ne morem glasovati za ta proračun in bom glasoval proti. (Odobranje in ploskanje na levici.)

Jože Berdajs:

Zaposlenost delavske mladine v Sloveniji.

Štastitika mladostnih delavcev in delavk (obrotni naraščaj) po starosti in po mezdni razredih zavarovani pri O. U. Z. D. v Ljubljani za Slovenijo z dne 30. junija 1927.

Tek. šte.	Industrijske skupine (po obrtnih strokah)	od			Skupaj	Od teh je žensk zaposlenih	Število vseh zavarovancev OUZD.	v %	Po mezdni razredih zavarovani vajenci in vajenke				Število vseh obratov pri OUZD.	
		14.-15. leta	16.-17. leta	18 let					I.	II.-IV.	V.	Skupaj		
1.	Poljedelstvo	8	32	21	61	14	886	1.04	8	3	37	48	5	229
2.	Promet	14	30	34	78	11	1725	2.02	8	9	16	33	19	695
3.	Rudarstvo in topilnice	1	3	5	9	2	162	0.19	2	—	—	2	—	16
4.	Kamenje in zemljine	276	428	269	973	315	4867	5.70	30	7	58	95	1	329
5.	Kovinska industrija	559	1523	671	2753	311	7437	8.71	1547	79	755	2381	9	1322
6.	Kemična industrija	24	69	52	145	51	2596	3.04	18	4	12	34	3	133
7.	Tekstilna industrija	302	714	401	1417	1115	6020	7.05	168	5	38	211	71	191
8.	Papirna industrija	30	93	70	193	120	2007	2.35	9	6	2	17	2	42
9.	Industrija usnja	45	178	121	344	51	2537	2.97	93	8	170	271	4	315
10.	Industrija lesa in kosti	334	1150	787	2271	125	12427	14.55	1089	65	883	2037	7	2765
11.	Hrana in pijača	146	508	309	963	132	5322	6.23	123	49	885	1057	18	1471
12.	Gostilne, kavarne itd.	60	131	103	294	163	2757	3.23	21	14	163	198	70	1072
13.	Industrija obleke	895	2671	1220	4786	1868	10360	12.14	3725	116	1575	5416	2063	3852
14.	Gradbena industrija	137	459	310	906	36	9551	11.19	115	29	115	259	13	1013
15.	Poligrafija	8	41	24	73	28	835	0.98	33	7	12	52	13	71
16.	Saniteta, higijena	66	134	83	283	82	1573	1.84	216	14	55	285	77	363
17.	Trgovina in skladišča	196	629	359	1184	480	5573	6.53	507	93	793	1393	597	2056
18.	Denarni zavodi in pisarne	2	7	16	25	11	935	1.10	12	6	2	20	14	355
19.	Gospodinjstvo	69	307	266	642	618	6764	7.92	26	26	21	73	66	5339
20.	Gledališča in razno	1	14	18	33	26	1030	1.21	21	12	15	48	26	420
Skupno		3173	9121	5139	17433	5559	85364	100 %	7771	552	5607	13930	3178	22049

OPOMBA: Številke z debelejšim tiskom pomenijo: pri mojstru ali druge dajatve v isti vrednosti.

V I. mezdni razredu so vajenci, ki so brezplačno zaposleni, od II. do IV. mezdne razreda zaslužijo preko Din 2:50 do Din 4:40 dnevno in v V. mezdni razredu pa zaslužijo od Din 4:40 do Din 5:40 dnevno pri podjetju ali pa imajo hrano.

Zgoraj navedena tabela so najinteresantnejše številke v oblačilni stroki, katera pokazuje, da od 10360 članov-zavarovancev pri OUZD v celi Sloveniji imamo 5416 vajencev (od teh 2036 vajenk). Od tega števila pa je še povrh 3725 popolnoma brezplačno zaposlenih ter ostalo število 1691 zavarovancev pa ne zaslužijo niti nad 5.40 dinarjev dnevno. Poleg tega pa še imamo 825 zavarovancev, ki so že v 19 letu starosti, pa so še vedno zavarovani v V. mezdni razredu z zaslužkom do 5.40 Din dnevno pri oblačilni obrti ali industriji, tako da je nad 50 odstotkov vseh zavarovancev vrženo v naročje brezprimerne izkoriščanja v današnji kapitalistični družbi.

Kovinska stroka ima zaposlenih od 7437 zavarovancev 2753 vajencev v starosti od 14. do 18 leta; od 2753 delavske mladine zaposlene od teh je 1547 brezplačno in 834 pa z zaslužkom do 5 Din dnevno; skupaj 2381 vajencev; ostalo število 372 pa je zavarovano v višjih mezdni razredih z večjim dnevnim zaslužkom.

Živilska stroka od 5322 zavarovancev ima 1057 vajencev, od teh 94 oseb zaposlenih že v 19. letu starosti.

Tekstilna industrija zaposluje 6020 zavarovancev, od teh v starosti do 18. leta 1417, od teh je 1115 deklic zaposlenih. Brezplačno jih dela 168 oseb in 43 oseb pa je z zaslužkom do 5.40 Din dnevno. Interesantno je v

tekstilni stroki, da ne obstaja nobeno učno razmerje na gotova leta, ampak se dela pod to pretvezo, da se mora učiti 2 ali 3 leta brezplačno. V tej panogi bode pri nas v Sloveniji čez par let neizmerno izkoriščanje delavske mladine, ker ta panoga je še le pri nas v početku razvoja tekstilne industrije.

Trgovine in skladišča od 5573 imajo 1393 vajencev (od teh 597 vajenk) in od tega števila je le v starosti do 18. leta 1184 zavarovancev, tako da je 209 vajenk in vajencev nad 18 let starosti zaposlenih še vedno z dnevnim zaslužkom samo do 5 Din po trgovinah.

(Dalje prihodnjič.)

Kongres „Ujedinjenog Radničkog Sindikalnog Saveza Jugoslavije“

(URSSJ) se vrši v Zagrebu dne 15. in 16. oktobra t. l. v prostorih Delavske zbornice. Začasni dnevni red kongresa je sledeči: 1. Poročila. 2. Sindikati in privredna politika. 3. Osemurnik. 4. Položaj delavcev in socialnopolitične naloge sindikatov. 5. Zaščita in ustanovitev delavske omladine. 6. Izpopolnitev statuta, pravilnika in po-

slovnika URSSJ. 7. Delavska koalicija. 8. Ustanovitev centralnega borbenega fonda. — Vse organizacije se pozivljajo, da stavijo svoje pripombe in predloge, posebno pa predloge in pripombe k statutu, pravilniku in poslovniku URSSJ ter se naj pošljejo Strokovni komisiji za Slovenijo.

Kje je osemurnik?

Meščansko časopisje je že na vse grlo razneslo »veselo« vest, da je minister socialne politike vendarle podpisal uredbo o reguliranju delovnega časa. Zakon o zaščiti delavcev v svojem § 6. predvideva v industrijskih in rudarskih podjetjih osemurnik s pripombo, da se na podlagi glasovanja in privolitve štirih petin zainteresiranih delavcev sme podaljšati delovni čas kot čezurno delo za eno, odnosno za dve uri. Odredbe o načinu podaljšanja delovnega časa so določene s posebnim pravilnikom.

Za prometna podjetja določa zakon, da resortni ministri v sporazumu z ministrom socialne politike določijo dolgotrajno delovnega časa. Splošnih odredb v tem pogledu danes ni.

Za ostala podjetja, to je v glavnem za trgovine in obrt, regulira minister socialne politike v sporazumu z ministrom za trgovino in industrijo po zaslišanju trgovskih, industrijskih, obrtnih in delavskih zbornic s posebno odredbo delovni čas. Zakon določa, da ima ta delovni čas biti od 8 do 10 ur, odvisno od napora dela s tem, da v onih podjetjih, kjer se določa 8- ali 9-urnik, sme podaljšati delovni čas maksimalno 10 ur na dan. Ta uredba bi morala biti izdana 6 mesecev po uveljavitvi Zakona o zaščiti delavcev. Ta zakon je pa postal pravomočen, ko je bil objavljen v »Službenih Novinah« dne 14. junija 1922 in bi torej morala biti najpозnejše do 14. decembra 1922 izdana omenjena naredba. Medtem je sklica-

lo ministrstvo socialne politike prvo anketo 15. decembra 1922, a 15. januarja 1923 drugo. Se-le 25. septembra 1924 je izdalo ministrstvo socialne politike v tem oziru uredbo, ki v glavnem regulirajo delovni čas na bazi deveturnika. No, pa že v januarju — par dni prej, nego so odredbe teh uredb bile pravomočne — so bile potegnjene nazaj.

Naposled je v februarju letošnjega leta prišlo do tretje ankete. Potek te ankete nam je že živo v spominu. In rezultat te ankete je uredba, ki — kakor je iz časopisja videti — legalizira v glavnem normalno devet- in deseturni delovni čas, a katera s svojimi »odprtimi vratami« stvarno uvaja 11-, 12- in celo 14-urni delovni čas.

Uredba še danes, ko to pišemo, ni objavljena, ali v tisku je bila izjava referenta ministrstva socialne politike, ki med drugim pravi:

»Uredba regulira kot glavno vprašanje delovni čas pomožnega osebja v trgovskih in obrtnih podjetjih, in to v delavnih, v nedeljah in v državnih in verskih praznikih in istotako vprašanje časa, kedaj se naj odpirajo in zapirajo ta podjetja v delavnih, nedeljah in državnih praznikih. Uredba regulira tudi prepoved dela v nedeljah v pekarnah, delovni čas pri stavbah in prepoved nočnega dela žen brez razlike starosti ter otrok moškega spola pod 18 leti starosti.«

Glede tega, kako dolgo traja delovni čas, pravi:

»Z ozirom na delovni čas pomožnega osebja uredba predpisuje v principu deveturnik.«

Torej, dokler je Zakon o zaščiti delavcev vsaj formalno osvojil princip osemurnika, uredba — istotako kajpada, samo formalno — osvaja princip deveturnika. Samo izjemoma se za nekatera podjetja določa osemurnik. Kakor izjavlja referent, je regulirano tako-le:

»Izvezto od tega je: pomožno osebje v vseh bankah, zavarovalnicah in sličnih podjetjih, v katerih je poslovanje organizirano, kakor v bankah določen 8-urnik; v podjetjih za tovarjenje in iztovorjenje blaga, pri železnici in rečnih pristaniščih ali morskih lukah, za delo v tunelih, v vseh strokah grafične obrti; v pralnicah in zavodih za higijensko čiščenje in barvanje obleke ali perila; v usnjarskih podjetjih, v urarskih, juvelirskih, zlatarskih, kotlarskih in ključavničarskih, v livarnah in podobnih; v brusilnicah in kamenoklesalnicah; v delavnih za predelavo kovin in svinca in izdelovalnicah akumulatorjev; v brusilnicah stekla; v pekarnah, pri natakarih; v delavnih, v katerih se dela s svinčcem in živim srebrom, kakor v delavnih ogledal; v livarnicah za izdelavo predmetov iz svinca, v električnih delavnih in v ostalih delavnih, ki delajo s svinčcem ali živim srebrom in z njih spojinami; v delavnih za predelavo živalskih odpadkov.«

Uredba niti ni hotela, da formalno zaščiti izjemni značaj podaljšanja delovnega časa na 10 ur dnevno, nego je princip 10-urnika stvarno vnesla v uredbo in to kot normalni delovni gotove stroke. Ta uredba še ima značaj poslabšanja zakona, ker je zakon — kakor smo konstatirali — vsaj formalno ohranil bazo osemurnika za vse vrste dela, medtem ko je podaljšanje na 9 in 10 ur bila le izjema. Glede tega pravi izjava:

»10-urnik je upeljan v prodajalnih življenjskih potrebščin; v prodajalnih kolonialnih delikates in specerijah, v samostojnih maloprodajah tobaka, v prodajalnih časopisov, revij in v svetličarnah in v mlekarnah.«

Da bi se preveč ne razžalili nad 10-urnikom, govori izjava:

Kdo so žolte organizacije?
Da pokažemo vsemu delavstvu konkretni slučaj in dokaz, da žolte organizacije, ki se oblačijo v figovo pero »nepolitičnih«, »stanovskih« in-

Prava naša domača
Kolinska cikorija
Vamjamči
pristnost in jakost!

»Za slučaj, da je v poedinih grupah trgovskih in obrtnih delavnic upeljan krajši delovni čas za pomožno osebje, velja tisti čas za vse pomožno osebje vseh delavnic teh grup v dotični oblasti.«

Najprej se je upeljala desorganizacija; najprej so organizacije onemogočene, da ohranijo pridobitve; najprej je storjeno vse, da se zakonska zaščita uvede na ničlo; najprej je dovoljeno, da se podaljša delovni čas tudi na 10, na 11 in na 12 ur, a potem se milostno dopušča, da se — ako se še slučajno kje nahaja 8-urnik — še dalje drži . . . Zahra, lepo!

Glede dela v nedeljo govori izjava:

»Nedeljski počitek je uveden v principu povsod, izvemši za mesto pod 10.000 prebivalcev in to pod gotovimi omejitvami.«

Torej stara situacija.

Rad časa razdobja, v katerem se ima delovni čas po odredbah uredbe regulirati, pravi izjava:

»Kar se tiče odpiranja in zapiranja trgovin in obratov, določena je meja časa, preko katerega trgovine in obrti ne morejo biti odprte. Ta meja velja za čas od 1. oktobra do 31. marca za 7. uro zjutraj in 7. uro zvečer z odmorom opoldne najmanj eno uro v času od 12.—3. ure. Od časa 1. aprila do 30. septembra pa je meja od 6. ure zjutraj do 20. ure zvečer. Za mesta v Dalmaciji od 4. ure zjutraj do 10. ure zvečer.«

Idealno: Od 4. ure zjutraj do 10. ure zvečer. Ali je kdo, ki si želi kaj boljšega?

Glede dela v pekarnah, glede nočnega dela, glede dela na stavbiščih, glede dela mladoletnih, uredba določa:

»Delo v pekarnah je prepovedano od 4. popoldne v soboto in do 4. ure zjutraj v ponedeljek.«

Nočno delo žen brez razlike starosti, a mladoletnih izpod 18. leta starosti, je prepovedano od 10. zvečer do 5. zjutraj. Za stavbina dela se predvideva povprečno 8-urnik, izračunan na dobo 3 mesecev s tem, da posamezne dni ne sme prekoračiti 10 ur normalnega delovnega časa. K temu se še dovoljuje dve uri čezurnega dela dnevno za isto dobo. Mladoletnim izpod 18 let je zagaraniran 8urnik kakor popolni nedeljski počitek in obveza obiskovanja strokovnih šol.«

To so v glavnem vse materijelne odredbe, ki so, kakor govori omenjena izjava, v uredbi.

Glede formalne uvedbe te uredbe se v izjavi dodaje:

»Veliki župani so obvezani, da v času 2 mesecev od dneva publikacije te uredbe, s posebno naredbo v prej navedenih mejah utrdijo natančneje čas odpiranja in zapiranja trgovin in to po zaslišanju pristojnih delodajalskih in delavskih zbornic. To svojo naredbo imajo tudi dostaviti inspektorju dela in ministru trgovine in ministru socialne politike. Sploh je važno pripomniti, da se čas odpiranja in zapiranja strinja z delovnim časom pomožnega osebja. V podjetjih, kjer to ni mogoče izvesti, se določa, da je lahko razlika med dolgotrajno časa odpiranja in zapiranja in delovnim časom pomožnega osebja največ 1 uro dnevno.«

Kakor vidimo, je tukaj narejena še ena maska za mogočnost podaljšanja delovnega časa še za eno uro dnevno. Razume se, kjerkoli bo »nemogoče« uvesti, da se delovni čas strinja s časom za odpiranje in zapiranje trgovin in obrti in kjerkoli se bo zato dobilo podaljšanje časa za odpiranje za eno uro, se bodo delodajalci povsod poslužili »mogočnosti«, da se podaljša delovni čas še za eno uro.

Kakor iz vsega vidimo, delavci in nameščenci nimajo nobenega razloga, da bodo zadovoljni s tako uredbo.

Zato se treba z vso silo vreči na krepitev strokovnih organizacij. Vse mora biti organizirano in vse mora biti zavedno, da se lahko postavimo v zmogoviti boj. Mi moramo izvojevati to, za kar se borimo že dolga desetletja. **Maksimalni delovni čas je 8 ur dnevno.**

borbenimi organizacijami. Naloga njih ni, pomagati delavstvu, nego mu metati pesek v oči in ga držati v suženjski zavesti, da je samo delavec in kot tak ni človek.

Evo, kaj se je zgodilo v Mariboru, kakor poroča »Ujedinjeni Železničar«: »Enajst delavcev kurilnice Maribor je bilo vrženih na cesto, ker so upravi tolmačili želje delavstva, ali po pravici povedano, ker je uprava sklenila, da se jih mora vreči kot

»kolovodje« na cesto, da bo zavladala v obratih disciplina in red.

Mariborski železničarji so se združili v enodušen protest proti takemu nasilju in uprava bi ostala osamljena, da se ni na dan protestnega shoda našlo udruženje, ki se je postavilo ravno na nasprotno stran.

Gospodje, ki vedno povdarjajo svoj strokovni boj za zboljšanje železničarskega položaja, ti so sedaj pokazali v praksi, kako njih boj izgleda.

V mariborskem »Večerniku« je na dan protestnega shoda izšla sledeča notica:

»K železničarskemu zborovanju. Udruženje jugoslovanskih železničarjev nocoj pri železničarskem zborovanju ne sodeluje ter sploh ni v nobeni zvezi s shodom.«

Gospodje zvezarji! Povejte, kdo je tako nujno rabil Vašo izjavo v časopisu in v kak namen naj ta vaša izjava služi?«

11 delavcev je bilo vrženih na cesto. In »Udruženje nacionalnih železničarjev« je podalo tako izjavo. Ali ni to jasen dokaz, koga štiti žolta organizacija? Še več! Ta organizacija se bije po prsah, da je samo stanovska. Razumljivo. Tu je branila svoj stan — načelnika in tistega znanega inženirja Finca. In ker je stanovska, je inženir in načelnik več, kakor navaden delavec, zato treba čuvati stan in delavca vreči na cesto.

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Kovinarji v Kamniku in Lescah stoje v mezdneh gibanju. Nikdo naj ne potuje tja!

Mezdno gibanje delavstva v podjetju »TITAN« v Kamniku.

S 30. aprilom tl. je potekla kolektivna pogodba, ki je bila sklenjena lansko leto med SMRJ oblastnim odborom in vodstvom podjetja »Titan«.

Ta pogodba je do neke mere urejevala službeno in plačilno razmerje zaposlenih delavcev. Ali cel čas obstoja te pogodbe, se je vodstvo podjetja s svojimi mojstri prizadevalo, da je krčilo posamezne točke te pogodbe v škodo delavstva.

Zato je bilo potrebno ob poteku te pogodbe misliti, kako popraviti in zboljšati posamezne točke te pogodbe. Savez je sporazumno z delavstvom izdelal novo spomenico, ter isto začetkom meseca aprila poslal vodstvu podjetja.

Spomenica se glasi:

I.

»K točki I. že obstoječe pogodbe se doda še: določila »Zakona o zaščiti delavcev« veljajo tudi za vajuence.

II. Plače.

V smislu predloga zastopnika Delavske zbornice pri zadnji razpravi, dne 24. oktobra 1927, se obstoječe urne plače in akordi povišajo s 1. majem 1928 še za 10 odstotkov.

III. Akordno delo.

Besedilo (Delavcem v akordu je zajamčena urna temeljna plača) se doda:

Temeljna plača za izvršene delovne ure se izplačuje vsako soboto. Razliko na zaslužek v akordu pa prejme delavec (delavka), ko je pogojno delo izvršil.

Ostalo besedilo točke IV. ostane še vnaprej v veljavi.

Dopusti.

V novo kolektivno pogodbo se vnese točka »dopusti« v smislu predložene spomenice z dne 22. septembra 1927.

Ostalo besedilo dosedaj veljavne pogodbe se vnese tudi v novo pogodbo.

To so bile nove zahteve, ki jih je delavstvo preko svoje organizacije predložilo vodstvu podjetja.

Marsikomu se bo čudno zdelo, da se mora delavstvo boriti, da se že sankcionirani zakoni unesejo v kolektivne pogodbe. Vsakdo bo rekel, ako je to zakon, velja za vse državljane ter se mora za vse državljane enako spolnjevati in je tu državna oblast, ki bo kaznovala one, ki zakonov ne upoštevajo.

Da pa v naši državi ni tako, je dokaz odgovor ravnateljstva tovarne »Titan«, ki radi prve točke teh naših zahtev dobesedno odgovarja tako-le: »Točka I. Ugovor o naukovanju sklopljen izmedu nas kao službodavca i zakonski odredjenog zamjenika naučnika predstavlja jedan zasebni službovni ugovor, uslijed čega otklanjamo Vaš zahtjev.«

Tako si v naši državi lahko vsak sam po svoje razlaga obstoječe zakone. Na isti način odklanja vodstvo tudi druge točke predložene spomenice.

Odgovor, ki ga je ravnateljstvo dalo, zasluži, da se delavci pripravijo in dajo svojemu delodajalcu razumeti, da še nismo kitajski kuliji, s katerimi podjetniki poljubno gospodarijo, čeravno smo na Balkanu.

Delavstvo je v nedeljo, dne 13. tm. obdržalo svoj tovarniški sestanek. Udeležba na shodu je pokazala, da se delavci zavedajo svojega položaja; medklici in pritrjevanja referentu so bili dokaz, da je delavstvo ogorčeno nad postopanjem svojega poslodavca.

Na shodu se je izvolil stavkovni odbor, ki bo podvzel vse korake, da dobe gospodje kapitalisti tak odgovor, kakršnega zaslužijo.

Volk v ovčji koži.

Mnogokrat se dogodi, da se vrinejo v delavski pokret temni elementi, ki skušajo med delavstvom rovariti in sami sebe okoristiti. Tako bo tudi kamniško delavstvo za eno skupno bogatejšo, kajti spoznalo je, da ni vse zlato kar se sveti in da ni vse iskreno, kar se iskreno dela. Vrinil se je med razredno-zavedne delavce človek, priporočen od kapitalističnega zaupnika in je prišel v Kamnik, kakor se vidi, z namenom, da napravi svoje nerazredno delo.

Peter Rupar iz Jesenic je prinesel namreč priporočilo glavnega zaupnika Kranjske industrijske družbe gosp. Franc Ravnika, da naj ga skušajo naši sodruzi zaposliti, češ, da je žrtev pokreta in da ima ženo in dvoje otrok preživljati.

Kamniški sodruzi so mu šli na roko. Dasi ravno ga vodstvo ni hotelo sprejeti v delo, se je končno na intervencijo zaupnikov udalo, ter ga sprejelo. Sprejeli so ga med se kot sodruga, podprli ga finančno, storili mu vse kar more sodrug storiti za svoje-ga sodruga.

Prišel pa je čas mezdne gibanja, moment, v katerem mora vsak delavec dati v pokretu celega moža. Ovca je slekla kožuh, pokazal se je volk. Med tem, ko se je delavstvo pripravljalo na mezdno gibanje, je ovca-volk priliznjeno lazila okoli klerikalnega kronista g. dr. Žvokelj-na ter »klasificiral« — da rabimo ta izraz — svoje sodravlavce. Med tem je bilo opaziti, da je bilo podjetje točno obveščeno o vsakem koraku, ki ga je delavstvo hotelo v svojo obrambo napraviti. Ni čudo, ako je zadnje čase postalo delavstvo nezaupljivo, ker je čutilo, da je med njimi nekdo, ki ga kot Judež izdaja. Nedeljski shod pa je pokazal to v vsej nagoti. Kdo bi mislil, da bo Judež baš oni, ki je prinesel priporočilo »delavskega funkcionarja«, ki ima toliko titelnov in se sam prišteva med »najčistejše« marksiste. (?)

Mati lahko rodi samo sebi enavredno dete. Tako kakor na Jesenicah že zdavnaj opravlja službo glavnega zaupnika jeseniški kaplan, g. Ravnik pa službo mežnarja z Brezj. Samo tako je bilo mogoče, da je dobil volk-ovca, priporočilo od vôlejšega pastirja.

Kovinar.

Naši grobovi.

V četrtek, dne 17. maja t. l. je preminul s. Martin Erjavc, železostrugar. Savez Metalških Radnika Jugoslavije, posebno pa ljubljanski kovinarji bridko občutijo izgubo svojega člana. Kajti s. Martin jim ni bil samo član, ampak vedno zvest prijatelj in vztrajen sodrug.

V toku njegovega 20-letnega članstva je bil mnogokrat poklican na odgovorna mesta. Funkcije, katere so mu člani poverili, je vedno z veseljem in v zadovoljstvo vseh izvrševal.

Kako je bil pokojnik priljubljen, priča lep sprevod, ki ga je spremljal na njegovi zadnji poti. Železničarska godba »Zarja« mu je zaigrala žalne koračnice. Pevsko društvo »Cankar«

mu je zapelo žalostinko. Ob grobu pa se je poslovil v imenu kovinarjev in prijateljev s. Vrankar.

Narava, ki je dala življenje s. Martinu, ta narava je vzela izčrpano in izmzgano telo zopet nazaj. Ali duh s. Martina bo ostal med nami. Ljubljanski kovinarji Te bodo ohranili v trajnem spominu.

RUDARJI.

Uprava drž. rudnikov je vzgled socialne reakcije vsem ostalim privatnim podjetnikom.

Rudarsko delavstvo drž. rudnika Velenje, zbrano na javnem zborovanju v Velenju, dne 3. aprila tl., je sklenilo vložiti »spomenico« na upravo drž. rudnikov v Sarajevu za 50 odst. povišanje sedaj obstoječih plač.

V koliko bo ta uprava upoštevala upravičene zahteve teh rudarjev, ne bomo danes razpravljali. Danes hočemo samo povedati in to posebno tistim, ki so od našega nacionalnega »Ujedinjenja« najbolj siti in to še posebno letos ob 10-letnici tega »Ujedinjenja«. Da, radi teh poedincev, ki jim je »Ujedinjenje« prineslo mastna korita, da, tisti so v svojem brezmejnem navdušenju pojedli zadnji kosček kruha tisočem, stotisočem in milijonom nedolžnih svojih sodržavljanov, ki morajo danes ob 10-letnici »Ujedinjenja« kljub svojim pridnim rokam stradati ter umirati od lakote s svojimi družinami vred. In če kje, velja to za upravo drž. podjetij. Torej ravno tistih, ki bi morali imeti najbolj na vesti: gospodarski in socialni blagor svojih sodržavljanov; a ta njih vest je za nje korito, a za slednje pa lakota in pogin. Kar se nadalje s črkami povedati ne da, naj povedo številke.

Predvojni zaslužek rudarja kopača na gospodski dnini je znašal na podlagi pogodbe sklenjene z dne 27. avgusta 1913 v Velenju 3—3.60 K. Rudar je napravil vse šihte ter je zaslužil mesečno 75—100 K. Ta zaslužek bi moral znašati danes, valorizirano po valuti z 1:11, dnevno 33—39.60 Din, ali mesečno na 25 šihov 825—990 Din. Ker pa valorizacija v zlati valuti ne odgovarja napram obstoječi dražini z 1:11, temveč 1:15, bi moral znašati ta zaslužek, odgovarjajoč kupni moči predvojne krone, dnevno 45—54 Din, ali mesečno 1125—1500 Din. Povdarjamo, da je to samo primerjava z zaslužkom na gospodski dnini. Akordni zaslužek predvojne dobe je znašal povprečno 4—4.50 K; temu primerno bi morali biti sedanji akordni zaslužki.

Že od leta 1924 dalje pa delajo ti rudarji samo do 18 šihov mesečno. Vsled vzornega gospodarstva te uprave nad temi rudniki so delavci prikrajšani mesečno za celih 7—8 šihov — ali kakor pravijo — vsled krize v oddaji premoga. Njih zaslužek znaša torej mesečno za samca in oženjenega 476 Din, za oženjenega s 2 otrokoma 621 Din, za oženjenega s 3 otroci 708 Din. To gre tako dalje, da zasluži rudar z 8 člansko družino mesečno 834 Din z vsemi dokladami vred.

Sedaj pa pogledajmo še njih storitev. Če je rudar pred vojno naložil 4—5 vozičkov, je zaslužil 4—5 K, ali napram sedanji kupni moči denarja 60—75 Din dnevno; sedaj pa mora naložiti 7—8 vozičkov, a njegov akordni zaslužek sme biti povprečno za 25 odstotkov višji od zaslužka na gospodski dnini. Povdarjamo pa, da se uprava te postavke nití ne drži, temveč je akordne postavke tako znižala, da je povprečje komaj nad normalo.

Draga zdravila plačujete? Boljše je paziti, da bolezen sploh ne pride v hišo. Proč s škodljivci! Namesto prave kave pijte »Žiko«! Ime »Žika« zadostuje. Napišite to ime v nakupovalno knjižico in dobite morate pravo »Žiko« v rdečih zavitkih.

Ugotovitev! Pod tujim robstvom so ti rudarji polovico manj garali in so boljše zaslužili. V osvobodeni »domovini« pa morajo polovico več narediti, če hočejo, da dobe polovico manj zaslužka. Vsi ti pa pravijo sedaj »Živelo osvobodjenje«, kadar nimajo sebi in svojim otrokom kaj v usta vtakniti. Spomenico, ki je bila vložena, priobčujemo tukaj, da rudarji vidijo, kako se Zveza Rudarjev Jugoslavije bori!

SPOMENICA.

Rudarsko delavstvo, zbrano na javnem protestnem shodu v Velenju, dne 9. aprila 1928 v hotelu g. Ivana Rak, odločno protestira proti prisiljenemu praznovanju šihov, katero traja že 4 leta in sicer 2—3 šihte na teden. Zahtevamo, da se poskrbi za to, da se prične redno obračevanje. Ako se nam ne pomaga z rednim obratovanjem, prosimo, da se poviša plača za 50 odstotkov ali vsaj uredi s predvojno plačo, oziroma na podlagi zaslužka iz leta 1913 v zlati valuti. Naš sedanji zaslužek še daleč ne odgovarja zaslužku pred vojno, dražinja pa je vedno večja, vsled česar je tudi naše rudarsko življenje v večji bedi. To bedno in žalostno življenje nas je prisililo, da ulagamo našo spomenico ter vlnudno napramo takojšnje in ugodne rešitve, da se naj prične z rednim obratovanjem. V dokaz našega žalostnega in bednega življenja prilagamo prilogo pogodbenih zaslužkov iz leta 1913, gosposkih šihov, kakor akordov in tudi storitev, ozir. produkcije takrat in danes, ki je za polovico napredovala, ter cenč živil, ki so bile leta 1913 in katere so danes. Iz teh števil upamo, da bodo gospodje pri kompetentni oblasti lahko spoznali bedo rudarjev, ker se mora oseba dnevno preživeti in obleči z 2.80 Din, mislimo, da je to dovolj, da ni treba več utemeljevati našega življenja. Pričakujemo, da bodo gospodje storili vse potrebno, da se nam odpomaga iz te bede.

Z odličnim spoštovanjem

Salesnik Ivan, predsed. Ferdi Valenčak

Priloga.

Po pogodbi, sklenjeni dne 27. avg. 1913 je zaslužil rudar na gosposki ših 3—3.60 K; ako je napravil vse šihte, je znašal mes. zaslužek 75—100 K. Da bi prejel isti znesek, bi moral zaslužiti rudar najmanje 1200—1500 Din na mesec.

Storitev je bila mnogo manjša kot je danes. Ako je kopač naložil 3—4—5 vozičkov, je zaslužil 4—5 K. Sedaj se zahteva 7—8 vozičkov od moža na odkopu, zaslužek pa je 40 odstotkov manjši kot je bil leta 1913, čeprav je storitev narasla od 40 do 50 odstotkov.

V potrditev bede, v kateri se nahajajo rudarji, naj navedemo samo številčne primere. Povprečno število delavskih dni na mesec je v zadnjem času 19. Povprečni zaslužek neakordiranih delavcev-samec znaša 36.49 Din z dokladami vred (živežne namirnice), skupaj na mesec torej 693.31 Din ali na dan 23.11 Din. Pri oženjenih znaša pri istem številu delavnih dni zaslužek sledeče: Oženjeni brez otrok mesečno 709.08 Din ali dnevno 23.63 Din, dnevno na osebo 11.80 Din; 2 otrokoma 740.62 Din, dnevno 24.68 Din, na osebo dnevno 6.17 Din; s 3 ali več otroci 772.16 Din, dnevno 28.60 Din, na osebo dnevno 4.76 Din; z 8 otroci 772.16 Din, dnevno 28.60 Din, na osebo dnevno 2.58 Din.

Zaslužki akordnih delavcev so sicer nekaj višji, vendar pa tudi ti porabijo za svoje delo mnogo več sile, kar zahteva izdatnejšo hrano.

Delavcev z več dninami, nego je delavnih dni, je tudi nekoliko, vendar jih tu ne navajamo, ker slike bistveno ne spremenijo.

V primerjavo sedanjih razmer s predvojnimi, ko je bil zaslužek 3—5 K, naj služi sledeča tabela:

	pred vojno	danes
1 kg moke »0«	0.30 K	6.— Din
1 » krušne moke	0.28 »	5.25 »
1 » koruznega zdroba	0.24 »	4.50 »
1 » sladkorja	0.80 »	14.50 »
1 » masti	1.40 »	30.— »
1 » mesa	1.20 »	16.— »
1 » krompirja	0.06 »	1.50 »
1 » fižola	0.80 »	5.— »
vžigalice	0.02 »	1.— »
1 liter olja	1.20 »	22.— »

Tu je natančno razvidno v številkah, kakšna razlika je v glavnih življenjskih potrebščinah in v kakšni bedi se nahajamo danes.

Zato rudarji, vsi v našo organizacijo »Zvezo Rudarjev Jugoslavije«. Ne pričakujte, da Vas bo kdo rešil, ako se sami ne boste. V Vaših rokah je Vaša rešitev, zato vsi v organizacijo. Prepripi pa ven iz organizacije!

Rudarji! Ker je vzel plenum ZRJ in članstvo podružnic ZRJ predlog izvrševalnega odbora z dne 21. aprila tl. glede regulacije prispevnih razredov in dajatev, kateri je bil razposlan na vse člane plenuma in podružnice ZRJ dne 23. aprila tl. na znanje, se smatra ta predlog kot sprejet v smislu § 3 odst. in § 9 odst. f »Pravil« ZRJ z veljavnostjo od 1. maja 1928 naprej. — V. Kamnik, t. č. predsednik; J. Arh, t. č. tajnik.

Stavka avstrijskih rudarjev.

V Avstriji je velika železarska družba pod imenom »Alpiska Montanska družba«, ki je največje privatno podjetje in ki je tudi v stari Avstriji igralo največjo vlogo na gospodarskem polju. To je velekapitalistično podjetje, ki ima desetisoče delavstva in uradništva zaposlenega.

Ta družba je nekaka država v državi, ki je od nekdanja na zelo slabem glasu glede ravnanja z delavstvom, ki se ne briga za zakone, ki niso njej v korist in se ji ni treba bati, da bi jo kak minister socialne politike ali sploh kdo od buržujske vlade nameraval za to nadlegovati, če ona namreč zakone, ki bi naj ščitili delavstvo, tepta z nogami.

Pred približno enim tednom je v Hüttenbergu na Koroškem izbruhnil štrajk rudarjev v železnem rudniku gorej imenovane družbe. Ta štrajk se deklarira za političen štrajk in to tudi je do neke mere.

Zgodovina zaznamuje v zadnjem pol stoletju na deset, morda na sto-

tisoče stavk, toda od teh je bilo malo stavk politične naravi. In če bi kdo mislil, da alpsko-montanski delavci stavkajo morda samo iz gole kaprice, ker so mnogo bolj organizirani kot so na žal naš, ali pa zato, ker imajo 44 odstotkov poslancev v parlamentu, bi se motil. Ti delavci prenašajo takšne šikane ter zatiranja od strani delodajalca, da so bili prisiljeni seči po samoobrambi.

Družba namreč sedaj prakticira isto kot naši podjetniki, da preganja namreč delavske zaupnike. V Avstriji imajo obratne svete, za katere obstoja poseben zakon (Betriebsrätegesetz), po katerem imajo obratni svetniki mnogo večje pravice kot navadni zaupniki. Toda montanska družba se ne briga za zakone, ona kratkomalo ne dopušta, da bi obratni sveti svoje funkcije uspešno izvrševali in če ji delajo preglavice, jih kratkomalo odpusti, četudi je to po zakonu zabranjeno. Družba pa preganja tudi ostale delavske zaupnike ter funkcionarje strokovnih ali političnih organizacij.

V resoluciji, ki je bila sprejeta na shodu v Hüttenbergu, se naštevajo v nebo kričeče stvari, kako družba sistematično odpušča dobro kvalificirane delavce, ki so socialisti in na njihova mesta nastavlja »heimverovce«, četudi niso ničesar sposobni. Družba se tudi po svojih uradnikih aktivno vmešava v volitve in druge politične akte.

Direkten povod stavki pa je bil, da je družba degradirala 10 starih kopačev na vozače, kar pomeni zmanjšanje na zaslužku od 30 do 40 odstotkov.

Stavka se sedaj širi in bo brzkone objela vsa družbina podjetja. Delavci so segli po samopomoči, ker jih država ne ščiti!

In zato smo si ustanovili svojo strokovno organizacijo. S pritrjevanjem in ploskanjem so zborovalci vzeli govor s. Mihevc na znanje.

Na to so se vršile volitve v odbor in je bilo izvoljenih pet članov iz Ljubljane: s. Škerlj, predsednikom; s. Mihevc, tajnikom; trije člani pa izven Ljubljane. M.

OBLAČILNI DELAVCI.

Enodnevna stavka pri tvrdki »Elite«.

Dne 29. aprila tl. je sporočil poslovodja tvrdke »Elite« zaupniku delavnice, da ne more več plačevati dosedanjih plač 7.50 Din na uro, temveč samo 6 Din. Torej 20 odstotkov manj. Organizacija je smatrala to za kršitev kolektivne pogodbe, ter je poslala tozadevni dopis, v katerem je stavila termin za odgovor. Gospodje pri tvrdki niso hoteli dati odgovora direktno svojim pomočnikom, kakor je bilo v spomenici navedeno, temveč so ga odposlali direktno na organizacijo. Vsled tega je prišlo do stavke. Pomočniki so v soboto, dne 5. maja ob 4. uri popoldne korporativno zapustili delavnico na veliko jezo g. poslovodje, kateri je bil preje obveščen. V ponedeljek, dne 7. maja dopoldne, so se vršili pregovori med gg. šefi, Delavsko zbornico in paritetno komisijo organizacije, kateri so imeli pozitiven uspeh. Tvrdka se je obvezala, da plača tarifo naprej kot dosedaj. V torek se je delo zopet pričelo. Organizacija je pomočnike odškodovala polno za izgubljeni čas. K temu pa moramo pripomniti sledeče:

Ko so nekateri mojstri na deželi, katere imenujejo ljubljanski pomočniki za »kruce«, zvedeli, da so pomočniki v stavki, so se takoj obrnili k firmi za delo, češ, da so pripravljene delati pod tarifo. Mi bi svetovali tem »krucom«, da pustijo krojaštvo in gredo raje na ljubljanske ulice strgati blato, kot pa vpadati pomočnikom v boju za hrbet. Zahtevamo za pošteno delo, pošteno plačilo.

Osemurni delavnik za kazen!

Pri zgoraj omenjeni firmi »Elite« se je pred stavko delalo od 7. ure zjutraj pa do 24. ure zvečer v delavnici. Ker pa so pomočniki postali tako predrzni, da so delo kar sredi popoldneva pustili, jih je firma kaznovala s tem, da sedaj ne smejo delati več kot 8 ur na dan. Bravo gospodje. Samo glejte, da se bode to tudi izvajalo. Svetovali bi še g. Schwabu, da bi tudi on kaznoval svoje pomočnike z 8-urnim delovnim časom. G. Schwab je že pozabil, da je pred nekaj tedni zastopnik Inšpekcije dela opozoril njegovo tvrdko, da se drži osemurnega delovnega časa. Njegovi pomočniki pa tudi ne razločijo več noči od dneva. In tudi pri firmi Ivančič v Selenburgovi ulici je delavnica razsvetljena pozno v noč. Sodrugi, krojaški pomočniki: 8 ur dela, 8 ur razvedrila in 8 ur počitka naj bo Vaše geslo!

Nova enotna bojovna organizacija.

V Romuniji se je ustanovila organizacija oblačilnih, tekstilnih in usnjarskih delavcev, katera se je priključila naši oblačilni Internacionali ter bila tudi sprejeta. Razne pokrajinske organizacije omenjenih strok v Bukovini so se tem potom razpustile.

MONOPOLCI.

Podružnica Saveza Monopolskih delavcev in delavk v Ljubljani je imela svoj redni občni zbor dne 10. maja tl. v salonu pri »Useniku«. Dnevni red je bil običajen, nakar so podružnični funkcionarji podali vsak svoje poročilo. Končno se je izvolil novi odbor kakor sledi: Predsednik Bučan Franc, tajnik Breskvar Rudolf, blagajnik Čamernik Ivan, odbor: Zirovnik Franc, Andlovec Rezika, Valjavc Mici, Doberle Mici, Štibernik Alojzij; nadzorstvo: Ribnikar Jože in Pogačar Leopold. Udeležba je bila precej dobra. Udeležilo se je veliko več članov kakor druga leta. S tem so pokazali delavci večjo solidarnost. Treba pa je, da gremo od delavca do delavca, da si pridobimo čim več članov za bodoče leto, ker je pri nas v tobačni tovarni čez tisoč ljudi in je naša de-

lavska dolžnost, da stopimo v razredno strokovno organizacijo. Ker vidimo, da kapitalizem samo tepta naše že zdavnaj pridobljene pravice s čim dahje večjo silo. Zatorej, delavci, nehajte se že begati od raznih meščanskih strank, ker one čisto sigurno ne bodo dale ničesar dobrega, ker tukaj imamo že dosti veliko izkušenj. Zavedati pa se moramo za vselej, da kar si bomo želeli, to si bomo morali ustvariti sami. Pozivamo Vas, stopite vsi v razredno strokovno organizacijo!

RAZNO.

Podjetjem, ki zaposlujejo inozemce ter inozemcem se javlja, da je vlagati vse prošnje za zaposlenje inozemcev pri Inšpekciji dela, ker je le ta urad kompetenten za reševanje predmetnih prošenj. — Šef Inšpekcije dela v Ljubljani.

Zagrebska Delavska zbornica za antialkoholni pokret. Na predlog tajnika delavske abstinentne zajednice je sprejela Delavska zbornica na svoji skupščini predlog, da se za ustanovitev delavskega antialkoholnega muzeja in za antialkoholno propagando med delavstvom votira 50 tisoč dinarjev. Po vroči debati z nasprotniki antialkoholnega gibanja je skupščina sklenila, da se votira 25 tisoč dinarjev. Dasi je ta znesek za splošno in veliko antialkoholno propagando majhen, vendar je s tem ustvarjen korak, da se začne na tem polju delati vztrajno in odločno.

Tombola železničarskega glasbenega društva »Zarja« se vrši nepreklicno 3. junija 1928 ob 3. uri popoldne. Delavska godba potrebuje nove instrumente in zato segajte po srečkah, ki stane ena samo 2.50 Din. Dobitki pa so zelo lepi in dragi.

KNJIŽEVNOST.

»Pod Lipo«, leposlovne, poljudnoznanstvene in politične revije za slovensko delovno ljudstvo v Jugoslaviji, Avstriji, Italiji in Ameriki je te dni izšla 5. številka z zanimivo vsebino. Stane za celo leto 46 Din; posamezna številka 4 Din. Naroča se: Ljubljana, Aleksandrova cesta 5.

VESTNIK „SVOBODE“

Pevski zbor ljubljanske »Svobode«. Odbor ljubljanske podružnice »Svobode« je sklenil na svoji zadnji seji, da ustanovi svoj mešani pevski zbor, ki ga v Ljubljani še nimamo delavci. Pevci in pevke naj se priključajo osebno pri centrali »Svobode« v Delavskem domu, II. nadstropje ali pa pri s. Štuklju v Gradišču št. 2. — Imeli bomo dobrega pevovodjo. Vaje bodo za člane in članice posebej. Odbor »Svobode«.

Svoji k svojim!

PLETILNI STROJI

vsakovrstni, na ročni in motorni pogon, v veliki zalogi ter strokovni pouk nudi: **Fran Kos, Ljubljana Židovska ulica številka 5.**

Stari kolesarji priporočajo le **„PUCH“** - kolesa zato jih večina pridno kupuje le pri tvrdki **IGN. VOK, Ljubljana Tavčarjeva (Sodna) ul. 7** Nizke cene! Tudi na obroke!

Lestvica davka za dnevne ponavljajoče se dohodke.

1. Stopnja	2. Davek za 1 dan Din	3. Dnevni zaslužek					
		Številno otrok do 18 let					
		brez otrok		1		2	
		od-do	od-do	od-do	od-do	od-do	od-do
1.	0-16	24	28	32	36	40	44
2.	0-25	25-28	29-32	33-36	37-40	41-44	45-48
3.	0-33	29-32	33-36	37-40	41-44	45-48	49-52
4.	0-42	33-36	37-40	41-44	45-48	49-52	53-56
5.	0-50	37-40	41-44	45-48	49-52	53-56	57-60
6.	0-66	41-44	45-48	49-52	53-56	57-60	61-64
7.	0-75	45-48	49-52	53-56	57-60	61-64	65-68
8.	0-92	49-52	53-56	57-60	61-64	65-68	69-72
9.	1-08	53-56	57-60	61-64	65-68	69-72	73-76
10.	1-25	57-60	61-64	65-68	69-72	73-76	77-80
11.	1-42	61-64	65-68	69-72	73-76	77-80	81-84
12.	1-58	65-68	69-72	73-76	77-80	81-84	85-88
13.	1-75	69-72	73-76	77-80	81-84	85-88	89-92
14.	1-92	73-76	77-80	81-84	85-88	89-92	93-96
15.	2-08	77-80	81-84	85-88	89-92	93-96	97-100
16.	2-33	81-84	85-88	89-92	93-96	97-100	101-104
17.	2-50	85-88	89-92	93-96	97-100	101-104	105-108
18.	2-67	89-92	93-96	97-100	101-104	105-108	109-112
19.	3-—	93-96	97-100	101-104	105-108	109-112	113-116
20.	3-17	97-100	101-104	105-108	109-112	113-116	117-120
21.	3-42	101-104	105-108	109-112	113-116	117-120	121-124
22.	3-67	105-108	109-112	113-116	117-120	121-124	125-128

Da se ugotovi pravi odtegljaj davka, se mora množiti število učinkovitih dni z davkom na dan po stopnji zaslužka.

STROJNIKI IN KURJAČI.

V nedeljo, dne 6. maja dopoldan se je vršil v salonu hotela »Lloyd« ustanovni občni zbor »Osrednjega društva strojnikov in kurjačev za Slovenijo« v Ljubljani. Zastopanih je bilo 12 krajev in kljub slabemu vremenu je bila udeležba lepa.

Shod je otvoril s. Škerlj, ki je imel lep pozdravni govor in na to prečital pravila in pravilnik. V pravilniku so se napravile nekatere korekture, na kar je bil enoglasno sprejet. Blagajnik s. Mauser poroča, da se je pred občnim zborom prijavilo lepo število članov, kar so navzoči z odobravanjem vzeli na znanje. Za njim je govoril s. Mihevc o pomenu strok, organizacij in segel globoko nazaj v zgodovino prilično tako-le:

Pred vsem moramo vedeti, kako smo nastali, kakšni smo bili, kakšni smo sedaj in kaj moramo postati. Če pogledamo nazaj v zgodovino, najdemo, da so poznali že v starem veku kovine kakor bron in kositer, železo so poznali Kitajci že 700 let pred Kristusovim rojstvom. Vse snovi, ki jih rabijo parni stroji, je človek že v starem veku poznal, vendar pa iz vsega tega

ni mogel izumiti parnega stroja. Šele ko se je železo začelo tako predelavati, da je prišlo v valjarne in iz njega ustvarjati pločevina, se je našel mož, ki je začel razmišljati o parnem stroju in to je bil James Watt in za njim Steffenson. Takrat je bilo rojstvo naše stroke in tako smo nastali, kar smo danes.

Razvili smo se v nekaiko stroko, ki se je takorekoč ločila od ostalega proletarijata; bila je boljše situirana in spoštovana. Kaj smo pa danes? Danes smo ena izmed najbolj izkoriščanih strok. Mašinist in kurjač po navadi ne poznata zakonitega delovnega časa, ker opravljata službo preje, predno se prične obratovati; v službi sta strojnik in kurjač tudi takrat še, ko se stroj več ne vrtil in ko delavcev v tovarni več ni. Vrh tega pa se zahteva od njih še veliko odgovornosti. Čestokrat se pa zahteva od mašinista, da opravlja posle priganjača; to je dostikrat pogoj, kadar nastopi službo. Taki smo sedaj!

Kaj moramo postati? Postati moramo razredno zavedni in korakati paralelno z drugimi strokami, če hočemo doseči to, kar smo zgubili.